

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Притули Олесі Арсенівни

«Соціально-психологічні характеристики ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи

Дисертаційне дослідження Притули О.А. присвячене проблемі, актуальність якої зумовлена логікою розвитку психологічної науки та запитом сучасної суспільної практики до її результатів. Робота лежить у руслі наукової проблематики соціальної психології та психології соціальної роботи, в якій активно досліджується психологічна природа ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів.

Особлива цінність розробки цієї тематики полягає в тому, що уданій роботі розкрито значення професійних компетенцій для процесу формування та розвитку ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів. Дисертантка зазначає близькість та взаємну проникність теоретичного та практичного аспектів професійної діяльності менеджера й психолога. Зокрема, інструментарієм діяльності представників обох професій є особистість самого професіонала.

Володіння необхідними психологічними знаннями підвищує ефективність спеціалістів в прийнятті рішень та дозволяє економити фінансові, економічні, людські ресурси. Відтак, у програмах підготовки кризис-менеджерів значна увага приділяється психологічним знанням та навичкам, зокрема, вмінню вести діалоги, вирішувати кадрові конфлікти, досягати компромісів, протистояти тиску, тощо.

Об'єкт, гіпотези, завдання дослідження окреслені чітко, що дало можливість реалізувати мету роботи, яка полягала у встановленні

специфічних соціально-психологічних характеристик ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів. Так, об'єктом дисертаційного дослідження являється ціннісно-мотиваційна сфера кризис-менеджерів. Предметом дослідження є роль професійних компетенцій у процесі формування та розвитку ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів.

Теоретична частина роботи свідчить про ґрунтовність наукового пошуку дисертантки. Нею опрацьовано багату теоретико-методологічну базу, яку утворили як класичні розробки проблем ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів так і новітні теоретико-експериментальні дослідження феноменології соціально-психологічних характеристик ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів. Зокрема, всебічно проаналізовано поняття «професійні компетенції». У дослідженні визначено, що професійні компетенції кризис-менеджерів покликані виконати два базові завдання: вивести підприємство із стану банкрутства і відновити до кризові позиції підприємства у бізнесі. Також, науковцем визначено, що сукупність професійних компетенції кризис-менеджерів включає у себе: комунікативно-організаторські компетенції; емоційно-вольові компетенції; компетенції, що пов'язані із соціальною мотивацією; компетенції, що виражені у межах соціального інтелекту; та креативні компетенції.

Аналіз літературних джерел свідчить про те, що ціннісно-мотиваційна сфера особистості визначає стратегію поведінки у процесі професіоналізації і переживає трансформацію по мірі становлення професіонала. Найбільш дієвою у цьому контексті являється мотивація, яка закладена у самому процесі діяльності й обумовлена наявністю стійких пізнавальних інтересів і внутрішніх стимулів.

Практичне значення дослідження визначається можливістю використання розробленого методичного інструментарію для відбору кандидатів на посаду кризис-менеджерів, а також засобами та підходами

до оптимізації успішності їх професійної діяльності.

Виявлення та усвідомлення внутрішніх та зовнішніх мотивів діяльності у системі ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів, актуально для попередження виникнення професійних деформацій персоналу та економії трудових, професійних та фінансових ресурсів організації.

В цілому, аналіз вітчизняних і зарубіжних досліджень у галузі психології менеджменту, дозволяє зробити наступний висновок: до поняття «професійна компетентність кризис-менеджерів» слід включити такі їх особливості: здатність управляти собою; наявність чітких особистих цілей; прагнення до постійного зростання; наявність навичок вирішення складних проблем; винахідливість і схильність до інновацій; висока здатність впливати на оточуючих; постійне удосконалення професійних знань; здатність ефективно керувати; прагнення навчати і розвивати підлеглих; здатність формувати і раціонально використовувати робочі групи.

Позитивним елементом у роботі Притули О.А. є виділення специфічних психологічних рис українського кризи-менеджменту наявність таких соціально-психологічних вимог до особистості менеджера, як: вміння приймати рішення; чіткість постановки цілей на основі передбачення майбутнього; комунікативні навички, включаючи схему організації та структуру управлінського персоналу; виконання ціннісно-творчої та регулятивної ролі у діяльності організації.

У практичній частині роботи Притули О.А. обґрунтовано принципи організації емпіричного дослідження, подано опис методичного апарату, конкретизовано форми проведення експериментальної частини дослідження й здійснено аналіз отриманих результатів.

Впродовж проведення експерименту вдалося визначити роль впливу професійних компетенцій на процес формування та розвитку ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів, щодозволило виявити залежність

між балансом у цій сфері та професійними компетенціями.

Чіткість меж дослідження свідчить про належний рівень наукової культури дисертантки. Основні результати дослідження доповідалися на наукових конференціях, знайшли своє відображення у наукових публікаціях.

Перспективи подальших досліджень визначаються дисертанткою як можливість застосування розроблених методів підвищення рівня успішності професійної діяльності кризис-менеджерів. Діагностування якісної соціально-психологічної структури ціннісно-мотиваційної сфери менеджерів дозволить попередити виникнення професійної дезадаптації й сприяє високій успішності їхньої професійної діяльності засобами вироблення відповідних професійних компетенцій.

Розуміння того факту, що реалізація ефективної діяльності організації залежить від особистісних характеристик кризис-менеджерів, є важливим прикладним критерієм відбору працівників на відповідні посади й засобом економії морально-психологічних, фінансових та соціальних ресурсів організації.

Надійність і вірогідність результатів дослідження забезпечувалися методологічним обґрунтуванням його вихідних положень, використанням валідних та надійних діагностичних методик, адекватних меті і завданням дослідження; поєднанням кількісного і якісного аналізу емпіричних даних; застосуванням методів математичної статистики із залученням сучасних програм обробки даних; репрезентативністю вибірки.

Зміст автореферату відповідає представленому тексту дисертації.

Слід уточнити, що не дивлячись на стилістичну чіткість й наукову визначеність дослідження нами виокремлено деякі зауваження до дисертаційного дослідження, а саме:

1. *У роботі присутня деяка стилістична не чіткість. Чіткість формулювання наукової стилістики, що проявляється у відповідній лексиці та побудові структури тексту сприяла б науковості звучання тематики роботи;*

2. Уточніть будь ласка психологічний зміст впливу кризи на професійну діяльність кризис-менеджерів;

3. Не вказано яким саме чином рівень рефлексії зумовлює високу результативність збереження конструктивної ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів;

4. Існує деяка не завершеність процедури діагностики рівнів рефлексії професійних стереотипів кризис-менеджерів.

Проте, не дивлячись на наявність зауважень до дисертаційного дослідження вони суттєво не впливають на зміст роботи, а дисертаційне дослідження Притули О.А. «Соціально-психологічні характеристики ціннісно-мотиваційної сфери кризис-менеджерів», відповідає вимогам до робіт такого типу, а його авторка заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи.

Кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри практичної психології
та соціальної роботи Східноукраїнського
національного університету імені В. Даля
(м. Сєверодонецьк) МОН України

Мітічкіна О.О.

Людмила Мітічкіна
Почесний член

